

Tělovýchova a sport v Kralicích

Tělovýchova
a sport

Tělovýchovná a sportovní organizace Tělovýchovná jednota Sokol. Vskokálně pravidelně probíhá cvičení základní rekreační tělesné výchovy. Cvičí mladší a starší záložně, dorostenci, ženy, mladší a starší žáci. Každá cvičitelka je následující: Helena Danková č. 202, Marie Krupičková č. 258, Lenka Dolžalová č. 164, Jitka Malá č. 189, Irena Nekudová č. 85, Dana Šmrcová č. 63, Marie Dolžalová č. 15, Miloš Krádl č. 25, Jan Rous č. 255, Miroslav Chadim č. 270, Petr Sedláček č. 264. Úspěšně se cvičení účastní hlavně divčáky a cvičení žen, vždy na spartakiádě v Kralicích navštívilo 25 žen a 15 p. nich cvičilo na spartakiádě v Praze na Strahově.

Ve sportu závodně se u nás hraje kopaná. V soutěžích jsou 3 družstva; družstvo žáků, dorostenců a mužů. Všechna družstva hrají okresní soutěže. V letošním roce si nejlépe vedou žáci. Miniv kopanou existuje v Kralicích broněch Holného senisů a v prosinci 1985 byl usláven odbor senisový. Výbor Sokola plánuje na sokolovnu upravit terén a vybudovat hřiště pro senis a odvíjeň. O tyto dva sporty je mezi mladší v Kralicích zájem.

Federalism DTJ

V roce 1921 byla v Kralicích založena KSC. Na jejím založení se hlavně podíleli bratři Josef a Oldřich Vyliskovi, bratři Frantoušek, Adolf a Cyril Jaškovi, bratři Albin a Cyril Kormaníkovci ze Lhotic, Josef Krčmar, Jaroslav Minářik, Václav Svoboda, bratři Karel a Jan Klomovci a jiní, František Pálenský. Organizace měla praporek, který přechovávala i přes okupaci.

Mladí členové z těchto komunistických rodin se stali členy Federalismu dělnické tělovýchovné jednoty, která byla v Kralicích založena v roce 1921, měla 50 členů a tehdy byla nejpočetnější na sondařském území Náměstí.

V roce 1924 došlo k založení gestakových skautů práce, bylo vedl Oldřich Vyliska. V červenci 1925 bylo u nás v Kralicích na návsi v Končičkách veřejné cvičení FDTJ. Veřejného cvičení se zúčastnili hlavně cvičenci z Oslavan a ze Zbýšova. Na návsi byla postavena tribuna, na ní vyhrávala hudba. Před cvičením na návsi byla vstupní brána. Na veřejném cvičení vystupovali páci, děti, dospělky, dospělci, muži a ženy. Muži vystupovali také se cvičením na nářadí. Mezi muži byl rybný cvičitel na nářadí z Oslavan.

V té době v Kralicích byly tři tělovýchovné organizace FDTJ, DTJ a Sokol. Všechny organizace měly cvičení na konci vesnice „na Pecenové“, bylo to místo, kde kolem byly umístěny olýpky dřeva. Tam cvičili cvičenci všech tří tělovýchovných organizací. Každá organizace měla vyhrazený den v týdnu na cvičení. Mezi cvičenci nedocházelo k žádným tréninkům. U Sklenářů v Kralicích byl také založen společný spolek Voča. Zboží do prodejny vozili pomocí koňských potahů ze Zastávky u Brna. Těmito koňskými potahy také vozili cvičence na cvičení. Tělocvična žádná nebyla a proto se cvičilo jen v letním období.

Členové FDTJ také hráli divadla, režisérem byl František Věrník. Divadla hráli v hostinci u Sklenářů za obšitých podmínek. Byla jenom jedna místnost a ta musela sloužit pro jeviště i pro hlediště. Divadla hráli: paní Končilová, Jaroslav Jasek č. 14, Adolf Jasek, Oldřich Vyhlička a jiní.

FDTJ měla i svůj praporek. Byl ani rozměru 2 m x 1,5 m, rudý samet s bílou barvou vyšíván. Ve středu pěticípá hvězda, nad ní nápis „Proletáři sešli se, spojte se!“ a dole FDTJ Kralice. Praporek vyšívaly kralické ženy, paní Eleonora Vyhlička, sestry Minářkové aj.

Prapor byl po ukončení války uschován, přechovávala ho paní Eleonora Vytisková v posteli.

Dne 1. května 1946 byl prapor nesen s Kralic na prvomájovou slavnost do náměstí. Prapor byl na žerdi a ti, kteří ho nesli byli čtyři: František Václavský, Blahoslav Nekuda, Blahoslav Vytiska a ještě jeden. Během roku 1946 byl prapor dán na návrh Karla Klimenta do muzea Klimenta Gottwalda v Praze, odevzdal ho tam Blahoslav Vytiska.

Na sklonku 20. let Oldřich Vytiska zemřel, FDTJ ztratila hlavního iniciativního funkcionáře a brzo splýnula s DTJ. Ze členů FDTJ později vznikl fotbalový oddíl SK Kralice.

Předspartakiádní tělovýchovná akademie

V neděli dne 17. března 1985 uskutečnila Tělovýchovná jednota Sokol v Kralicích předspartakiádní tělovýchovnou akademii. Rok 1985 je rokem celostátní spartakiády. In naší TJ byly navrženy skladby pro volební vystoupení v Praze na Strahově. Předspartakiádní akademie měla zvýšit zájem o celostátní spartakiádu mezi občany i mezi občany obce, což se ne zcela úspěšně podařilo.

Předspartakiádní
tělovýchovná
akademie

Tělocvičomná akademie mládeže částečně.
V první vystoupily mladší kategorie s ukázkou cvičební
hodiny v Sokole. Potom vystoupily gymnastky
z Naměště, by předvedly akrobatické prvky na koberci,
na kladině a na bradlích. Starší kategorie Sokola
Kralic kacířily aerobic, cvičení dnes velmi propago-
vané.

V druhé části byly předváděny sparta-
kiádny sklady. Jako první vystoupili rodiče s dětmi
z Břečnicka, potom děti václavské školy v Kralicích
a nakonec předvedlo 24 dětí z Kralic proti sparta-
kiádny skladu. Dvě hodiny programu bylo po diváky
překvapivě podívanou a překvapivě zážitkem. Přes dvě stě
diváků steskalo jednotlivým vystoupením.

Místní spartakiáda v Kralicích

Místní
spartakiáda

V spartakiádny roce 1985 po celé naší
zemi před vrcholnou událostí v Praze na Strahově
byly v mnoha obcích pořádány místní spartakiády.
I u nás v Kralicích se tak místní spartakiáda
uskutečnila dne 10. května. Pro přípravu spartakiády
byl ustanoven "Spartakiádny štáb" se členy všech
Národních front pod vedením Miroslava Paolického č. 141.
Vše bylo dobře připraveno, hřiště za sokolovnou
vydobeno. Osvícení cvičišť bylo zajištěno vojenskou
jednotkou z Naměště a spartakiádny vystoupení

mohlo začít.

Rok 1985 byl na počasí velmi nepříznivým rokem. Ještě na začátku května bylo citelně chladno a stále pršelo. Z tohoto počasí byla velká obava, jak to zvládneme. Teprve před 10. květnem se však počasí změnilo a v den startu bylo sluníčko a teplo. V neděli dopoledne na hřišti za školou byla první účastníci.

Slavnost byla zahájena spartakiádovým průvodem z námi od budovy MNO na hřiště za školou. Na hřišti spartakiádu zahájil Miroslav Pavlíček, člen výboru Lokala, slavnostní projev měl předvedla MNO Vladimír Ryšánek. Spartakiádu složily zúčastnilo celkem 334 cvičenců: nejmladší žáci z Ronchovan a Kralce, mladší záložní ze ZŠ v Náměšti Husova a Komeuského, mladší žáci ZŠ v Náměšti, Husova a ZŠ v Vladislavi, starší záložní ZŠ v Běrušce, starší žáci ZŠ v Běrušce a žáci z Mohelna, Běruška, Rapotín a Kralic. Všem cvičencům a vedoucím byly dány saluty, všichni v poledne dostali oběd. Na zabezpečení výloh spojených se spartakiádovým cvičením věnovaly finanční prostředky některé místní podniky a složky Národní fronty v Kralicích. Velkou pomoc v průběhu spartakiády poskytl členky ČSĚ v Kralicích. Mimo finanční podporu

si převzaly některou práci s podáváním obědů.

Průběh misliví spartakiády v Kralicích se líbil, ukázalo se i hodnocení delegátů DV ČSTV v Třebíči v samostatném DV ČSTV v Třebíči. Velký úspěch se svoji skladbou měly ženy, kde vystupovalo 25 žen z Kralic, a nich 15 cvičilo na spartakiádě v Praze na Prahouvě.

Navážení uranu v Kralicích

J v roce 1985 pokračuje v Kralicích nakládání vyčištěné rudy od Jasně, která obsahuje uranovou rudu. Je o tom již psáno v kronice č. 3 na straně 149. Několikrát do roka vozí nákladní auta ruminu na nakládací rampu na nádraží, kde je naložena na nákladní vlaky a dopravena do jižních Čech. Tam odělují ceuron surovinu uranovou rudu. Nákladní auta jezdí po silnici od Jinošova přes Kralice k Stokomně, tam odbočí směrem do Kletu, na železničním mostě je vybudovaná panelová cesta k nakládací rampě.

J u nás v Kralicích byl v letech 1983 a 1984 prováděn průzkum na uranovou rudu a ten byl velmi pozitivní. V okolí Kralic byla uranová

Navážení uranu

Průzkum uranu
v Kralicích

rudou malaxeva. Maleristé je v prostoru od Černé hory
přes Kralice k obří, od obory směrem k Velkopolskému
mlýnu až k řece Oslavě. V budoucnu jistě i u nás
v Kralicích bude tato surovina těžena.

Váchova bažantů v Kralicích

V Kralicích v objektu JZD, kde
dříve byly chovány kačeny má Myslivecké sdružení
umělov liheň bažantů. Je tam 800 bažantů, depic,
liheň a odchova. Liheň je tam pro kooperaci
Myslivecké sdružení Náměšť, Bndišov, Vladislav.
Odchova je jen pro Myslivecké sdružení Náměšť,
ostatní mají odchovy svoje.

Rekreační zařízení Tranzilu

Od roku 1984 Tranzilní plynovod
v Kralicích bude u Velkopolského mlýna u řeky
Oslavy rekreační zařízení. Již v roce 1983 byla
k Velkopolskému mlýnu vybudována asfaltová
silnice a bývalý mlýn je přestavován. Mlýnská
budova zůstala zachována a z bývalého vyhořelého
mlýna se staví nová budova, ve které budou
společenské místnosti, jídelna a ubytovna. Budova

je stavěna podle plánu chalupy Šiptov.

Kovářské družstvo Snalva

V Kovářském družstvu v Kralicích od roku 1985 kruží příjem a výdej kůček pro obyvatelstvo. Dříve služby družstva byly výhodné pro Kralice a okolí. Každý si osobně mohl přinést kůčku na vyčínění a zase v Kralicích převést. Nyní příjem i výdej se musí uskutečnit v Brtnici, tam je částečně kůčka opracována a v Kralicích se provádějí jen dokončovací práce. Příjem i výdej je nyní tedy v Brtnici.

Kovářské
družstvo Snalva

Kralice v II. světové válce a poslední dny války

V roce 1985 je již 40 let od osvobození ČSSR od hitlerovského fašismu. K tomuto výročí napíši krátké, jak to bylo v Kralicích během války a zejména nám události posledních dnů války.

Také pro naši obec znamenala mnichovská prava v září 1938 konec svobody a začátek utrpení. Září 1938 znamená počátek konce naší samostatnosti, poněvadž krátce potom dne 15. března 1939 byl zřízen protektorát Čechy a Morava. Krátce

Kralice v II. svět.
válce a poslední
dny války

po okupaci ČSR u jezeli německí ordneři po obcích,
aby sahájeli svíjí úřad. Také v Kralicích se objevili
a usneřovali na elektrické soupy německé tabulky
„Beck's fihren". Od 15. března 1939 se totiž s příchodem
Němců začína u nás po silnicích jedit vpravo.
Do té doby motorová vozidla u nás jázila vlevo,
ač se většině evropských zemí i v Německu se již
jázilo vpravo.

Úřadům a školám bylo naričeno,
aby ihned z místnosti odstranily všechny obrázky
a podobizny, které připomínají ČSR. První protiktor
Neunerath vydal naričení, aby všechny veřejné nápisy
byly upraveny dvojjazyčně. A tak před napsím
„Obecní úřad" se objevil nápis „Gemeindeamt",
před napsím „Škola - Schule", u silnice
u napsím „Kralice" nápis „Kralitz", u napsím
„Lholic" nápis „Elhobitz" atd.

Gestapo - tajná německá policie -
bylo postrachem všech postinych občanů. Za celou
válku se v naší obci neobjevil případ údatní
a brně Karla Klíny nikdo z našich občanů
nebyl zatčen. Válka s sebou nesla všechny
hospodářská opatření, bylo zavedeno řízení
hospodářství. Občané, kteří neměli peníze, dostá-
vali potravinové lístky na mouku, cukr,
maso, tuky a některé další potraviny. Zemědělci
byli tak avamí samosobiteli a pobírali lístky

na ulci a na přivážení, které si sami nemohli
vyrobít. Byly také zavazeny šatekky a lístky na boty.
Na šatekce byl určitý počet bodů, veškeré textilní
sbrání bylo shromážděno body a každý při koupi
musel minimálně peněz dát příslušný počet bodů. Také
byly tabáčky pro muže od 18 letů. Bylo také povoleno
na základěci přistovat 25 prodlinek tabáku. Němečtíci
museli dodávat povinné dodávky obilovin, brambor,
masa. Z domácí porážky se odevrádávalo 5-7 kg sádla.
Volné porážky prasat nebyly povoleny. Takzvané
„černé porážky“ brátovaly německé úřady velmi
přísně. Němečtíci teprve po odevrádání předepsané
dodávky mohli na zvláštní povolení obecního
úřadu číst obilí semlíť.

Na obecní úřad, železniční stanici
i do školy přicházely německé pané přípisoy,
na které muselo být odpovídáno německy. V škole
byla zavazena povinná němčina, na vyučování
dohlíželi vedle českých inspektorů také inspektori
němečtí. Kultura na zemi upadla. O uspořádá-
ní jakéhokoliv kulturního pochůw se muselo
řádat na „Beirhamst“ v Trábnici o zvláštní povolení.
Teprve po důkladném prozkoumání, když bylo
zjevné, že v připravované akci není nic
protiněmeckého a nic, co by mohlo povzbudit
v posluchačích vlastenecké citění, byl podnik
povolen.

Zvláštní smůw a naši poroby

Oslava národní
písne

zasluhuji dne akce pořádané v Kralicích.
Ve chvíli, kdy okupanti našli cestu se vrátit
na Polsko a během několika dnů je poradili,
konala se v kralické sokolovně oslava národní
písne, spojená s recitou. Celá sokolovna byla vyzdobena
na obrázky podle ilustrací našeho českého malíře
Mikoláše Alše, které se velkých formátech pro-
vedl ředitel školy Stanislav Černý. V čele sokolovny
byl rozměrný obraz, vyjadřující svůj námetek
pevné přesvědčení, že náš národ bude opět sobod-
pny. Účastníci proměnili své národní uvědomění
v radostnou manifestaci.

Výstava Bible
a český národ

Další významnou akcí v Kralicích
byla výstava „Bible a český národ“ v sokolovně
od 11. do 18. srpna 1940 pod záštitou národní rady
české. Navštívilo ji několik set občanů nejen
místních, ale i z okolí.

Revoluční
národní výbor

Revoluční národní výbor v Kralicích

Již v únoru 1945 byl v Kralicích
vytvořen revoluční národní výbor. V sokolovně v sále
se tehdy v neděli kolem 9 deváté hodiny reční řešili
občané Augustin Svoboda č. 154, Svatopluk Jašek, Cyril
Jašek, František Lothor, Josef Vlba, Josef Holík a Karel
Elsner. Jisto se svého středu zvolili předsedu Cyrila
Jaška a v době, kdy ještě probíhala v plné síle

druhá světová válka, byl v naší obci ustaven revoluční národní výbor. Německá armáda ustupovala a konec války byl již v dohledu a proto, aby veškeré problémy, které po válce vzniknou, mohly být hlady odrazeny, náš revoluční národní výbor si rozdělil jednotlivé úkoly. Tak na příklad Augustin Groboda a Karel Eloner měli na starosti místní hospodářství. Revoluční národní výbor také navštívil styk s ilegální skupinou v Francii a její pověřen v Indii.

Rešitování nádraží v Kralicích

Od roku 1944 u nás v Kralicích se provádělo rešitování nádraží. Prováděla to německá firma Bauunion. Do Kralic přijelo tehdy kolem 100 pracovníků z různých míst naší republiky. Byl mezi nimi i Adolf Ptáček, který se v Kralicích prodělal všem a nabíral kůstak. Tito pracovníci byli ubytováni v sále školovny, měli tam i svoji kuchyň. Pracovat chodili do železniční stanice, kde se rešitovalo nádraží a produštila třetí kolej. Dřívě třetí kolej končila hned za mostem přes cestu do Žleba, nyní se produštilovala až za most přes potok. Pracovníci brali hlínu a nádraží a navázeli trávu. Tato práce skončila na začátku roku 1945. Většinu nářadí, pytlů, motyk, lopat aj. si kraličtí občané sebrali.

Rešitování
nádraží

Vyhoreu'
železničního
mostu

Vyhoreu' železničního mostu partyzány

V první polovině dubna se odehrála v Kralicích následující událost. Ve středu dne 11. dubna v noci položili partyzáni nálož na železniční most, vedoucí přes údolí mezi Kralicemi a Rapolicemi. V 1 hodinu v noci jel od Rapolic nákladní vlak s uhlím. Původně měl jet vlak s německými vojáky, ten zůstal na zastávce v Brně a místo něho poslali vlak s uhlím. V té době na mnoha místech docházelo k vyhasování železničních mostů partyzány. Také u Heleuina na trati Brno - Jihlava, blízko Jihlavy byl v noci z 10. na 11. dubna vyhozen železniční most právě v době, kdy přes most jel transport vojska. Vlak i s vojskem padl do údolí.

Když vlak od Rapolic jel přes železniční most, jel pomalu. Když lokomotiva přijela do středu mostu, došlo k vybuchu. Železná kolejnice byla přerušena, lokomotiva a několik vagonů se vzprávil. Přední část lokomotivy zůstala brát nad údolím, dolů však nespadla, stálo u ní jenom malíčko. Nákladní doprava byla zcela přerušena, osobní doprava pokračovala tak, že vlak od Brna dojel k železničnímu mostu, tam cestující museli vystoupit a pěšky pokračovali v cestě až na nádraží do Kralic. Ve stanici byla vlaková správa, do ní nastoupili a pokračovali

ve cestě do Náměště a dále. V opačném směru od Jihlavy rase cestující došli do Kralic, kde vystoupili a přesky pokračovali k vlakové soupravě za mostem.

Toto přerušování dopravy řadilo hlavně Němcům, kteří v té době přechali z Brna na západ, poněvadž k Brnu se blížila Sovětská armáda a oni obtíženi kufry a zavazadly se chtěli zachránit na západ. Poněvadž železnice z Brna do Jihlavy byla důležitá ústupová cesta, Němci rychle opravovali most. Uhlí z železničních vagonů bylo sházeno do údolí a kraličtí občané si je odváželi domů pro vlastní potřebu. U Kralic přišel po kolejích želez a postupně dával železničním vagonům na koleje a odvážel do Kralic.

Velmi rychle byl most opraven a 18. dubna opět jely vlaky po mostě.

Vykolejení vlaku u Náměště

Vykolejení vlaku
u Náměště

Po opravě kralického mostu a po obnově dopravy došlo ještě k vykolejení vlaku u Náměště, těsně za železničním mostem na straně ke Kralicům. Pravidelně se jednalo o sabotažní akci. V prostoru za mostem velmi rychle zabrzdila lokomotiva a vagony se sebracímostí napřičily a dostaly se mimo koleje. Po této akci však byla doprava velmi rychle obnovena.

Zmarění odvodu
koní

Zmarění odvodu koní v Náměšti

Dne 15. dubna 1945 nařídili Němci polníkům - vlastníkům koní, aby tyto předvedli do Náměště před německou komisí. Tato komise měla odvádět koně pro vojenské účely. Fronta se blížila a Němci mimo automobily, motocykly a tanky potřebovali koně. V té době mezi Častavkou a Studencem jezdil sem a tam hrabkový vlak s německou posádkou, který zjišťoval situaci v tomto úseku. Partyzáni měli v úmyslu po vlaku přelet, přijeli do Kralic na nádraží, kde se dozvěděli o odvodu koní, který hodlají provést Němci v Náměšti. Šli tedy směrem k Náměšti v úmyslu přerušit odvod koní. V prostoru u Velkého Pole došlo k přestřelce mezi partyzány a Němci. Nad hopcem v Závratech u Náměště šel k odvodu jeden polník s koněm. Partyzáni mu nařídili, aby se vrátil domů a do Náměště nešel. Polník měl a Němci strach a nechtěl uposlechnout, proto mu partyzáni koně zastřelili.

Polníci přijeli s koněmi do Náměště. Tam v prostoru "Špitálky" měla německá komise venku stůl a odváděla koně. Někteří koně již byli odstředeni a na kopce jim byla upravena čbda. Přiblížilo se již k závěru odvodu a všom někdo vykřikl "Partyzáni! - Partyzáni!". Němci v této době měli hrůzu a partyzány a proto se rychle

nosilek. Polnici využili nastalého amalku a odvedli koně domů. V směru na Kralice se vrátili kolem Jedova. Po hlavní silnici se nevrátili, obávali se Němců.

Nepodařilo se zjistit, zda v Náměšti byli u odvodu i koně z Kralic, byli tam však koně ze Lholic, vedli je tam Karol Pons a Josef Suchý. Kraličtí hospodáři v té době měli koně shované v jízdárně u Vrbů (dnes jízdárna družstva Snaha) ve Křebech. Byli tam koně dva Jaškovci č. 14 a dva Adolfa Šehora. Kouřilovi měli koně shované ve stělině na zahrádě. Partyzáním se tedy podařilo překazit odvod koní, ten se již do konce války neopakoval. V Kralicích tehdy bylo dobře slyšet střelbu od Velkého Otče.

Přerušeni vzhledu činnosti v Kralicích

Přerušeni vzhledu činnosti

Dne 18. dubna ve 13,30 hodin byl v Kralicích vypnut elektrický proud. Od té doby vzhledu obyvatel v Kralicích byli bez elektrického osvětlení, elektrický proud byl opět zapnut až po druhé světové válce dne 15. května. Svítilo se petrolejovými lampami, svíčkami a podobně. Také přestal existovat rozhlas, v té době tranzistorové přijímače neexistovaly, takže nebylo možno vůbec rozhlas poslouchat.

Již 17. dubna přestává prora na poště. Tehdy byl poštovní úřad v Náměšti u Olavon. Na poště nepřijímali žádné peníze ani dopisy, ba ani

listonosť nerozrášil poštu. Již dlouho před tím duem
nepracovala pošta pravidelně. Vá 9. dubna došlo do Kralic
jenom jednoukrát noviny. Nebylo tedy žádných informací,
takže zprávy a události jsme se tehdy dovídali
od přechýčel osob. Pošta začala být doručována až
15. května, tedy až několik dnů po válce.

V škole v Kralicích se naposledy
vzněovalo v sobotu dne 14. dubna. Děti a učitelé museli
školu opustit a škola začala sloužit jako ubytovna
pro německou armádu. Do tříd byla dána sláma a uby-
tování v nich vojáci. V pondělí dne 16. dubna přijela
do Kralic první kolona německých vojáků, byli ubytováni
ve škole i v některých soukromých bytech, na příklad
u Václava a Jašků na Vyšňově, u Fajků na konci vesnice
a jinde. Ubytování vojáků v Kralicích dlouho nepolevilo,
trvalo jen do 17. dubna, a byli odtransportováni.

V Březníku ve škole od 7. dubna do 12. dubna používali
Němci 1. třídu jako oborničku, krejčovskú a kovářskou
dílnu. V Březníku v té době bylo asi 160 německých
vojáků a 300 koní ustupujících německého koněkole-
špitálu.

Panika v Kralicích

Panika v Kralicích a okolí

Vá 15. dubna připravovali lidé vše,
co měli - šaty, prádlo, peníze, nádobí do sklepů,
chlévů, kolen a podobně. Vá 18. dubna většina lidí
spává ve sklepech. Hodně kralických občanů se schovi-
valo ve sklepech na svraži

Rudá armáda ve svém postupu obsadila dne 18. dubna Oslavany a postoupila na kopce nad Oslavany k Čučicím a další postup zastavila. Německá armáda rychle vyklidila pozice a ustoupila směrem na Jihlavu. Průstor Kralic a okolí zůstal bez Němců a ani Rudá armáda ho neobsadila, bylo to území bez pána. V té době vzniklo mnoho panik. Dne 19. dubna došla zpráva, že Němci ustoupili až k Jihlavě, současně došla opačná zpráva, že německé oddíly SS se vracejí, zabývají mučiči a provádějí páchavá zvěrstva na civilním obyvatelstvu. Nastal velký útek do lesů. Někteří občané si v lese kopali kryty. Také v Kralicích směřil proud lidí směrem k Velkému Póli. Měli v úmyslu dostat se do lesů ke Frédověmu mlýnu, kde předpokládali dostatečnou hloubku lesa pro úkryt. Vrátili se však, poněvadž v prostoru u Velkého Pole byli Němci a občané by se dopadli. Děpoledne pak však přišla zpráva, že vracejí se Němci, pokud zjistí, že mučiči nejsou doma, budou se pokládat za partyzány a členy rodiny vyvráždí. Odlíhli občané se proto hromadně vraceli z lesů domů. Byla to doba velmi nejistá a lidé často podléhali panickým zprávám.

Tragická událost
v Rapolicích

Tragická událost v Rapolicích

V druhé polovině dubna byl již bezohledný útek Němců. Dne 17. dubna obsadila Rudá armáda Francie, již v neděli dne 15. dubna celé kolony německého vojska v síleném smatku přechají od Francie přes Kethovice, Rapolice a Kralice k Velké Bítce.

Dne 18. dubna došlo k tragické události v soukromých Rapolicích. Toho dne byla v Kethovicích plno vojáka, v poledne byla náves zaplněna auty, povozy a stádem dobytka. V 3 hodiny odpoledne Němci chystají k úniku, natačejí auta, střílejí na poplach, sponstějí hrůzou a v síleném smatku ujetějí k Rapolicím. Za nesmíci jsou napadeni partyzány, celé desítky kulometů jsou v činnosti. Němci mají několik raněných a dva mrtvé.

Dne 18. dubna v Kethovic směrem k Sudicím (za Leitnerových kůtém) padl v boji partyzán František Krontorád a Čičic. Dnes je tam u cesty malý pomníček. Při přestávce byla v Kethovic také zastřelena babička Františka Jirglová, která v té době pracovala na poli. Včera přijeli z Čičic občané s konšlým potakem a odvezli mrtvé tělo partyzána Krontoráda.

Němečtí vojáci po střetnutí s partyzány v Kethovic přijeli do Rapolic. Vojáci od Francie i od Brna se snažili dostat co nejdále na západ. Počítali, že pro ně bude daleko výhodnější,

kdž bndov zajati od západních armád. Americká armáda se v té době blížila k našim hranicím se západu. Dne 18. dubna Rapolicemi projíždělo mnoho německých vojáků od Brna i od Francie. Křižovatka v Rapolicích, kde se obě silnice spojují, byla přeplněna vojskem. Rapoličtí občané se nestohle smáli útěku Němců. Za této situace přijela pomocná kolona německého vojska po střetnutí s partyzány u Kálkovic. Kolona rozlicených Němců se hnala silnicí k Rapolicím, již při doježdění k nádraží bylo slyšet výstřely z pušek. Od nádraží před sebou hnali několik občanů a řvali „Partyzáni! Partyzáni!“ Cestou sbírali další občany a za kulaků německých ponež odvedli zralyčkou občany na zakradu k Jandům č. 3. Tam počali odpočítávat muže po třech. První trojici tvořili občané z Rapolic: Josef Oplátek č. 62, František Hochman - adoptovaný syn bednáře Jana Brůsi č. 15 a Antonín Veselý č. 89. Za nimi byli připraveni další muži, byli to: František Ješina, Drahoš Pospíšil, Jan Oplátek, Jaroslav Šobotka mladší, Jaroslav Šobotka starší, Jaroslav Leitner, Stanislav Škrutek, Oldřich Leitner, Kamil Filipek, Ladislav Široký, Miroslav Nalýžl a František Burian a Jakubov.

Zatím co odpočítala německá horda první tři mladé chlapečky staršího věku, občan

Jan Ůplátek č. 5 běžel najít německého vojáka ze strážného oddílu na letecké base, která byla umístěna na kóti 513, na nejvyšším bodě u Rapolic. Strážný se jmenoval Jan. Jan Ůplátek mu řekl, že německí vojáci střelci musí z Rapolic. proto, že jsou ve vsi partyzáni. Tento voják běžel k Jandlům na radu, aby rušícím Němcům vysvětlil situaci a zabránil vraždě. Než došel, zdivocilý velitel dal povel k palbě a tři mladí chlapi leželi na zemi mrtvi. Jan pře jenom přesvědčil německého velitele, aby zastavil další hrveprohli. Jeden německý důstojník na další popravě brval, ale druhý, rozrážnější, hodnosti vyšší, další popravu zakázal.

Po tomto strašlivém činu Němci odjeli a vesnice se zdála liduprázdna. Po několika dnech lidé vyhledali z domu jen v nejnějnějších případech. Zastřelení chlapi byli ve vsi lichosti pohřbeni v Topovické, kde mají společný hrob. Na návsi v Rapolicích stojí pomník připomínající tuto událost.

Kopání zákopů

Kopání zákopů pro Němce

Od 26. dubna nařídili Němci mužům od 17 let do 50 let kopat zákopy. Tyto zákopy kopali v Indřicích, Rapolicích, Keltkovicích. V Keltkovicích se na kopání zákopů uchoválo. I při kopání zákopů byly smrtelné úrazy, na příklad v Rapolicích byl zasažen střepinou Josef Tisár a při kopání zákopů zahynul.

Uvázenou nohu na zákopecích po slápnutí na nášlapovou
mírnou měl v Ladicích Alois Řeďa a v Keltovcích Kolek.
V Kralicích přišel o ruku Mirek Minařík těžně po vácce
při manipulaci s granátem.

Bombardování Kralic

Bombardování
Kralic

Id 19. do 22. dubna byl v Kralicích poměrně
klid. V pondělí dne 23. dubna nastal od Kámišské silny příchod
německého vojska směrem k Brnu. V Kralicích se vojsko posunulo
po celé vesnici. Za smy přiletělo nad Kralice srážkové
letadlo a vrhlo v Paloučevě (dnes u Ríchnu) 3 bomby.
Palův domek byl zbořen, stěna a střecha rozbita.
Také sousoší dům u Nekudů a Minaříků byl hodně
poškozen. Bomby však většinou dopadaly na louku.
Obyvatelé Kralic v té době byli téměř všichni ve sklepích.

Dne 25. dubna v noci bylo slyšet
od Brna velké detonace a bylo vidět světelnou zář.
Rudá armáda útočila na Brno. V tu dobu jely přes
Kralice mohutné transporty německého vojska na obranu
Brna. Detonace bylo slyšet ještě 26. dubna, toho dne
dobyla Rudá armáda Brno.

Bombardování
Březníka

Bombardování Březníka

Dne 26. dubna projíždělo hodně německých vojáků Březníkem směrem k Mohelnu. Od 26. dubna nad Kralicemi a okolím létala jenom sovětská letadla, německá letadla se už vůbec neobjevovala, neodvážovala se vzlétnout. Dne 26. dubna v 16,30 h přiletělo od Kethovic 9 sovětských letadel nad Březníkem. Za železniční tratí u Ládvěm na poli pana Kvala'a z Březníka byla umístěna německá děla. Tato děla zahájila palbu na sovětská letadla. Letadla opětovala střelbu a začala bombardovat Březník, ani v domněnku, že děla jsou umístěna v Březníku. Bylo shodeno velké množství malých bomb a 8 bomb velkých. 2 kulometů bylo střeleno po polníku Potůčkovi, který jel s rálem z pole a byl mu zabit kuň. Rolníku Krušovi byli zabiti dva koně. Při bombardování vzniklo v obci 8 požárů, hořel i Jarolímův mlýn. Kraličtí přebírní byli přítomni při hašení požárů, ve škole bylo porbito 44 okenních tabulí. Při náletu byl zastřelen deseti-letý chlapec školy František Řevanina č. 168. Byl zastřelen na dvoře v domě č. 90, kam se běžel schovat. Raněných bylo 15 osob, z nichž 4 byli léčeni v nemocnici v Třebíči.

Slavné právo v Kralicích

Slavné právo

Dne 27. dubna v pátek se občas nad Kralicemi objevila letadla. Toho dne odpoledne bylo mnoho letadel nad Velkou Bítoví. Ta Velká Bítoví byla až do Kralic vidět velkou rdou ohně. Dne 28. dubna bylo slyšet blízko dělostřelbu, fronta se blížila.

Dne 30. dubna v pondělí bylo v Kralicích bubnem ohlašeno slavné právo. Byl rához vyhlášení v domě od 21 hodiny do 6 hodiny ráno. Obce mohli obywatelé opustit jen na zvláštní povolení vydané obecním úřadem a potvrzené velitelem německé posádky, jinak bylo vyhrožováno střelbou.

Mrtví Němci v Kralicích

Mrtví Němci

Dne 1. května bylo slyšet vydráky z děl a do Kralic byli přivezeni první mrtví Němci z fronty, byli pohřbeni na hřbitově u hlavního kříže. Až po válce byli vykopáni a přemístěni do roku hřbitova na zoprotní straně, kde leží domě.

Prostřední dury
války

Dne 2. května byly přes den občasné přestřelky, v noci bylo silné hrmění dělostřelcov. V noci bylo slyšet zpět opilych německých vojáků kdesi posádky. Jsa řídili, že mají válku prohranou a proto se opizjeli.

Dne 3. května došla zpráva, že Rudá armáda dobyla Berlín a že vojska v Kralicích radala. V té době bylo ještě v Břevíkách v sokolovně umístěno 100 sovětských zajatců, kteří byli posláni na kopání zákopů.

Dne 4. května vyhodili partyzáni silniční most u Skřipiny. Tato akce měla za cíl zabránit přísunu Němců k Lenoradům

Prarůžké povstání

V situaci dne 5. května v Praze se občané v Kralovicích dorídili od německého vojáka. Elektrina nešla tehdy do žádné obce dodávána, tranzistorové přijímače nechtěly, nešlo tedy možno poslouchat rozhlas. V domě č. 139 u chalmů na dvoře měl německý voják v autě rádio vyladěné na Prahu. Voják česky neuměl, ale slyšel, že se něco hovoří o Praze. Dal možnost Weignerům, kteří tehdy bydleli u chalmů, poslechnout rádio. Tam tito nastechli újaru do zbraně proti německým okupantům. Německý voják byl pravděpodobně antifašista, neboť dle jeho jednání se tak dalo usuzovat.

Zatčení rukojmí

Zatčení rukojmí

Dne 5. května místní velitel německé posádky vydal rozkaz vycházet z domu po 18 hodině do 6 hodin ráno. O půl jedné v noci byli zatčeni jako rukojmí: ředitel školy a starosta Stanislav Černý, učitel Jan Kachlík a Josef Jasek a byli internováni v domě u Kládků. K nim byli dopraveni ještě starostové z okolních vesnic Kratochvíl ze Lhotic, Kopečný z Otadiv, Josef Kopecký z Běrušky a starosta z Kuroly. Uvedli dne 6. května byli převezeni do girchárny u Vybratův a ubytováni v jedné místnosti. Tam byli až do 1 hodiny v noci a 8. na 9. květen.

Dne 6. května velitel německé posádky v Kralovicích nechal vyhlásit bubnem, aby občané zachovali klid. Kdo zachová klid, nic se mu nestane, pokud však občané projeví nepřátelský postoj proti Němcům, bude obec vypálena.

Poslední dny války

Dne 7. května bylo bombardováno Mohelno. Rudá armáda byla v Mohelně již 8. května v 17 hodin a postupovala přes Mohelno k Náměšti. Německým vojákům v prostoru mezi Náměští a Loticemi hrozilo obklíčení.

Dne 8. května německá armáda před Rudou armádou západním směrem. Aby Němci zabránili Rudé armádě v rychlém pronásledování ustupujících, byl ještě 8. května mezi 16. a 17 hodinou vyhozen kralovský železniční most a silniční most u Tomanovic.

Vyhození železničního a silničního mostu

Dne 8. května také došlo k ničení německého válečného materiálu. Němci nestacili roztavit odvětví a také již neměli pohonné látky. Válečný materiál byl ničen u Pivovárky na straně k jinovu, v Rakovicích, na loukách u Chátrnovic, u Chmelkovic a dřívešního transformátoru.

Ničení válečného materiálu.

Také bylo umístěno dělo v prostoru tehdejšího mříchoviště. Toto dělo obsluhovalo několik vojáků. Vojáci ustupovali až na jednoho, který vložil dělo do povětří a sám při tom zahynul. Byl na místě pohorán. V padesátých letech při drenážování pole našlo se jeho tělo. Tožnost vojáka však zjištěna nebyla. Poněvadž se Němcům nepodařilo vše smičít, občané hned druhý den si nemičený materiál vyzbírali.

do Kralic Miroslav Krasák z Hlubokého, chlapec starý
asi 15 roků. Šel za svým otcem do Kralic, který tam byl
pracovníkem ubytovny v kralické škole. Šel po přivěze, která
vedla kolem lomu na Horkách, dále za domem
Soprovyňm. Vojáci ho spatřili, německý důstojník šel
proti němu, nechal si ho přivést až k sobě, něco na něho
promluvil, Miroslav Krasák dal puku do z kapsy, roják
ho na místě stříl ranou z revolveru přímo do hlavy.
Zasažený se svalil na zem mrtel. Jeho tělo bylo
uloženo v márnici a 21. dubna byl pochován.

První dny v osvobozené republice

První dny
po válce

Dne 9. května 1945 byl konec druhé
světové války, války, která napáchala mnoho materiálních
škod a by se nezhruly ani Kralicím (vzhledem k zřetelnému
a silničnímu mostu). Železniční most byl přes opraven
a již 17. května jeli po mostě opět vlak. Most u Tomanových
byl objeven. Když projížděla Rudá armáda z Kaplic směrem
na Kralice, před silničním mostem u Tomanových vojáci
odbočili doprava, přešli přes Chvojnici a za příchodu
opět vjeli na silnici. Prostor kolem mostu byl německou
armádou kamínován. Miny a klamné ceby byly odstraněny
za několik dní však slápla poonci se hráva na miny
a došlo k výbuchu.

Když se blížila Rudá armáda k Brnu, brněňští Němci siovali to nejnutnější a přehali na západ. Po 9. květnu se však někteří polupní vrátili zpět do Brna. Vyhrozcujícím železničním mostem byla trať na Brno přerušena a proto cestující museli v Kralicích vystoupit, jít pěšky až za železniční most a nastoupit do jiné soupravy a pokračovat v cestě do Brna. Při takovéto cestě vlakem jedou pracovníci Kralovopolské strojírny z Tělic přimal v Němcích, kteří jeli ve vlaku do Brna, konfidenty gestapa z Kralovopolské strojírny. Ohlásil to v Kralicích sovětské bezpečnosti, která nariídila Němce zastřelit. Mezi německými konfidenty byli 3 muži a jedna žena. Žena byla usmrcena a muži byli sovětskými vojáky zastřeleni pod hrází duláného rybníka „Práchova“ a tam také pohřbeni.

V Kralicích po 9. květnu zastavil nákladní vlak od Jihlavy s transportem vracejících se Madarů, kteří dříve přehali před Rudou armádou. Jednalo se o bohaté občany. Protože trať z Kralic na Brno byla ještě neprůjezdná, vlak zůstal stát na kolejích za nádražím. Madari měli s sebou mnoho hodnotných věcí. Sovětské vojáky vše vyhářeli z německých vagonů a Madari věci prodávali kralickým

občanům. Prodávali levně práci stroje, jehdnu kola,
hudební nástroje, rozhlasové přijímače, fotoaparáty
a podobné věci. Mašláři později odjeli bez věcí, které s sebou
vešli. Lidé si je kupovali věci levně, později však přišlo
narušení, že tyto věci jsou válečnou kořistí a každý,
kdo něco koupil, musel přihlásit v náměstí na úřad
a zaplatit. Občané tedy platili koupené věci dvakrát.

Kajalci německí vojáci v Kralicích

Kajalci v Kralicích

Po válce zůstalo na našem území
mnoho kajalckých německých vojáků. Ti byli postupně přerá-
zováni na nucené práce. Také do Kralic byli přiděleni kajalci
německí vojáci na práci do zemědělství. Německí vojáci
byli v následujících domech: Adolf Jasík č. 14, Jan Vones
č. 10, Karel Němec č. 32, František Šaverka č. 41, Augustin
Krejčí č. 3, Karel Kouřil č. 18, Cyril Vála č. 34. Tito vojáci
byli v Kralicích do podzimu roku 1945 a potom byli
odvedeni do Německa.

Památka kralické
tiskárny

Návštěvnost v Památkách kralické tiskárny
v roce 1985

Měsíc	zimmeln	šabl	šlepingy	magazine	šlepingy	rodni	celkem	z toho cizinci	
								socialistické země	kapitalistické země
leden	3	32	1				35		
únor	5					4	9		
březen	30			118	4		148		
duben	148	603	15	307	12		1058		2 Sri Lanka 2 Švýcarsko
květen	194	599	14	509	15	36	1338	4 PLR 4 MLR	2 Holandsko 1 USA 18 Indon 1 Francie 1 Japonsko
červen	180	2118	61	637	22		2935	12 NDR 2 PLR	
červenec	569			661	28	16	1246	17 NDR	52 osob *
srpen	560			752	21		1312	21 NDR 10 SSSR 10 MLR 4 BLR 1 Jugoslávie	Δ 57 osob
září	224	669	16	911	28	181	1985	5 SSSR 2 MLR 6 NDR	1 NSR 2 Rakousko
říjen	89	862	18	223	7		1174	4 NDR	1 USA 12 Česko 1 Anglie 1 NSR
listopad	18	34	1	64	6	2	118		
prosinec	11	50	1	13	1		74		
celkem	2031	4967	127	4195	144	239	11432	100	128

* 5 Švýcarsko
4 Švédsko
1 Nigérie
1 Angla
1 USA
5 Francie
2 Indie
2 Dánsko

18 NSR
3 Anglie
2 Finsko
2 Itálie
2 Belgie
2 Holandsko
2 Kanada

Δ 16 NSR
3 Holandsko
5 Dánsko
5 Švédsko
14 USA
7 Anglie
6 Francie
1 Norsko

Hospodářství v JZD v roce 1985

Hospodářství
v JZD

JZD v sídlech v Bréměch hospodářství na výměře 2351 ha zemědělské půdy, z toho je 2189 ha půdy orné. Členů družstva je celkem 672, z toho bylo v pracovním poměru je 354 pracovníků.

Zaznamenané meteorologické údaje

Měsíc	Teploty v roce 1985	50ti letý průměr	srážky v mm	50ti letý průměr
I.	-8,1 °C	-2,8 °C	27,3	32
II.	-5,8 °C	-1,4 °C	26,8	30,8
III.	1,9 °C	3,6 °C	33	30,7
IV.	7,2 °C	7,3 °C	15	41
V.	13,6 °C	12,9 °C	155	60
VI.	13,2 °C	16 °C	37,3	42,8
VII.	17,7 °C	18 °C	60,6	79
VIII.	16,9 °C	17,1 °C	147,9	69,3
IX.	13,4 °C	13,3 °C	18,8	42,8
X.	7,7 °C	8,0 °C	9	44
XI.	0,0 °C	2,4 °C	67,5	41
XII.				40,4
	6,4 °C	7,86 °C	598,2	584,4

Výnosy obilovin a krm. v roce 1985

	oseto ha	t/ha
pšeniče ozimá	680	5,18
pšeniče jarní	181	5,62
řepa	21	4,05
ječmen ozimý	60	5,6
ječmen jarní	141	4,82
kukuřice na krm.	100	6
<hr/>		
obiloviny celkem	1153	5,27
hrach	72	2,57
<hr/>		
krm. celkem	1225	5,11

Výnosy brambor v roce 1985

brambory parní	15 ha	15,22 t/ha
brambory ostatní	75 ha	19,42 t/ha
<hr/>		
celkem	90 ha	18,72 t/ha

Výroba olejoviných krmiv

	oseto ha	výnos t/ha
hrmna' řepa	6 ha	76,66
kukuřice na zeleno	120	49,6
ječm' směsky	167	25,02
ječel černý	41	9,7
vojšeška	264	10,5
louhy	98,72	6,2
pastviny	53,85	1,7

	oset. ha	výnos t/ha
mesiflodingy	156	16,1
chrást cukrovky	145	35
řízky cukrovky	145	20
řepka ozimá'	39	2,54
cukrovka	145	38,47

Chov skotu

	plán	skutečnost	% plánu
skot celkem	2024	2027	100,15
dojnice	922	926	100,43

Seumí užitková dojnice 10,4l; tj. průměrně 3788,6l mléka.

Chov prasat

	plán	skutečnost	% plánu
prasata celkem	1464	1474	100,7
prasmice	114	110	96,5

Chov drůbeže

V roce 1985 bylo dodáno 63759 kusů o průměrné váze 1,78 kg. Průměrná stáří drůbeže je 52,5 dní.

Chov včel

V roce 1985 bylo zakoupeno 80 úlůvek a 20 oddělků. Bylo dodáno 280 kg medu na plán 1200 kg.

Průměrné měsíční mzdy zaměstnanců

traktoristé	Kčs	2 857, -
pracovníci rostlinné výroby		1 469, -
ošetřovatelé dojníc		2 582, -
ošetřovatelé skotů		2 045, -
ošetřovatelé prasnic		2 778, -
ošetřovatelé prasat		2 867, -
ošetřovatelé drůbeže		1 967, -
prac. odalmí živoušné výroby		2 800, -
prac. přidružené výroby		1 460, -
prac. dílen		2 231, -
prac. stavební skupiny		2 333, -
řidiči		2 861, -
ostatní pracovníci		1 587, -
technicko hospodářská prac.		2 701, -

Na 1 pracovníka připadá průměrná měsíční mzda Kčs 2 236, -

